

Bez filozofije zapadamo u barbarstvo

Barbarić, Damir

Source / Izvornik: **Vijenac, 2013, 498, 15 - 15**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:261:949146>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Institute of Philosophy](#)

RAZGOVOR: DAMIR BARBARIĆ, FILOZOF I SVEUČILIŠNI PROFESOR

Bez filozofije zapadamo u barbarstvo

Dobra filozofija je polagana, šutljiva, osamljena, naoko nesuvremena. U najvećoj mjeri povijesno obaviještena – a ipak nikad usmjerena na mnoštvo pojedinačnog, već uvijek na cjelinu i ono bitno

U gledna njemačka izdavačka kuća Verlag Karl Alber iz Freiburga i Münchena poslala je stotinu i jednom od svojih autora nekoliko pitanja s molbom za kratke odgovore, iz čega je urednički voditelj kuće priredio knjigu *Filozofski putokaz* kojom je izdavač obilježio jubilej. Damira Barbarića redakcija *Vijenca* je zamolila da za ovu prigodu prevede pitanja i svoje odgovore. (Izvornik: Lukas Trabert (Hg.), *Philosophischer Wegweiser*, Verlag Karl Alber: Freiburg/München 2010, str. 14-16)

Zašto je filozofija danas neophodna?

Jer inače čovječanstvo, zavedeno magijom znanstveno-tehničko-publicistički uspostavljena planetarnog privida, zapada u barbarstvo „zadnjeg čovjeka“ koje više nije u stanju prozeti samo sebe.

Koje je za vas najvažnije filozofijsko pitanje za 21. stoljeće?

Pitanje o ontologijski, točnije meta-ontologijski shvaćenoj mjeri. Dakako, da bi se na to pitanje barem do neke mjere odgovorilo, pa čak i da bi ga se samo razumjelo, najprije je nužno u svoj njezinoj širini i dubini iskusiti *bezmjernost* kao vladajući zakon našeg razdoblja, koji određuje cjelinu svega u njemu.

Koju knjigu smatrate posebno prikladnom za uvođenje u svijet filozofije?

I sad i ranije Platonovu *Politeju*. Sadržajem ne iscrpiva, dubinom nedokučiva, umijećem nepopnljiva, mudrošću nenadmašiva.

Koje bi manje poznato filozofijsko „blago“ zasluživalo biti pohranjeno u riznicu?

Schellingova nastojanja oko prijelaza „negativne“ filozofije u „pozitivnu“, kojima se još uvijek pridaje premalo pozornosti. To, međutim, ne znači da bi se bez daljnjeg trebala prihvatiti i filozofijska kristologija koja za njega odatle proizlazi.

Koja je vaša najdraža filozofijska knjiga?

Čitanje Platonova *Simpozija* još me uvijek, nakon više od trideset godina, ostavlja bez riječi i uzdiže u zadivljenu ushićenost.

Imate li najdraži filozofijski citat?

„Najtiše riječi su one što donosi oluju. Misli koje dolaze na golublji nogama vode svijet.“ (F. Nietzsche, *Tako je govorio Zaratustra*)

Kojim pridjevima biste odredili ono što odlikuje (dobru) filozofiju?

Polagana, šutljiva, osamljena, naoko nesuvremena. U najvećoj mjeri povijesno obaviještena – a ipak nikad usmjerena na mnoštvo pojedinačnog, već uvijek na cjelinu i ono bitno.

Postoji li neki historijski ili biografski događaj, koji je bio određujući za vaše shvaćanje filozofije odnosno vaš misaoni put?

Često mi se čini da je skoro slučajni, možda i sudbinski, susret sedamnaestogodišnjaka s Hölderlinovim *Hiperionom* u tadašnjem sumračnom duhovnom krajobrazu, gotovo ugušenom glupom i životu neprijateljskom ideologijom, poput bljeska odlučio o mojem daljnjem životu.

Želite li na ovom mjestu izreći neku kontroverznu odnosno provokativnu tezu, o kojoj biste rado s drugima raspravljali?

Kontroverza i izazivanje, kao i uopće samodopadno nastupanje i držanje koje stalno nudi nove teze za raspravu, pripada manje filozofiji

a mnogo više publicistici, danas mjerodavnom liku sofistike. Javna rasprava htjela bi prividom zakloniti manjak pravog razgovora, pri čemu je već i razgovor često tek prazno i ishitreno domišljanje, koje bi trebalo prikriti nedostajanje tihog, dugotrajnog razgovora sa samim sobom. Pri svemu tomu na umu bi trebalo imati: „Svijet se ne okreće oko onih koji iznalaze novu galamu: okreće se oko onih koji pronalaze nove vrijednosti; okreće se *nečujno*.“ (F. Nietzsche, *Tako je govorio Zaratustra*)

Koji je vaš sljedeći filozofijski projekt odnosno knjiga?

Knjižica o jeziku filozofije na njemačkom jeziku gotovo je pripravljena za tisak. Prijevod Platonova *Timeja* u moj materinski jezik, s iscrpnim

filološkim i filozofskim komentarom, trebao bi uskoro biti dogotovljen. Nakon mnogih objavljenih knjiga još se uvijek sanja o knjizi.

Možete li priopćiti neku filozofijsku anegdodu koja vam se čini posebno zanimljivom?

Čak ni Homer, mudroču najvrniji među Grcima, nije bio u stanju riješiti zagonetku koju su mu zadali dječaci u prolazu, što ga je navodno odvelo u očajanje, a na koncu i u smrt. Heraklit, koji prenosi tu anegdodu (fr. 56), uzima je za svjedočanstvo općenite ljudske nesposobnosti da ono što se neposredno pokazuje (*to phaneron*) shvate na pravi način, a to znači polazeći od nevidljive pozadine toga. Zagonetka glasi: „Ono što smo vidjeli i ulovili, to ostavljamo za sobom, a ono što nismo ni vidjeli ni ulovili, to nosimo sobom.“ Prema tumačenju kasnije predaje, Homer nije spoznao da dječaci govore o svojem lovu na uši u kosi. No Heraklit zagonetku tumači mnogo odvažnije. Prema njemu ona kazuje da su život i smrt najprisnije srasli i ne daju se odvojiti; rađaju se svagda zajedno. Inače skrivena istina onoga što se neposredno pokazuje i stoga se čovjeku čini najbližim Heraklitu se otkriva u jeziku. U imenu uši (*phtheir*) njemu se javlja ubijanje (*phthairo*) i smrt. Ono u odnosu spram čega se svi ljudi kao puka živa bića pokazuju uvijek obmanutima jest nevidljivi zakon prema kojem se smrt uvijek iznova rađa i održava upravo stalnim bijegom pred njom. Time što žudi pod svaku cijenu i što dulje se održati, a ako jednom i mora otići, tad radi daljnje življenja ostaviti za sobom potomstvo, čovjek – a da to nije htio i da o tomu čak ništa ne sluti – pronosi smrt dalje i daje joj novu hranu: „Budući rođeni, žude za tim da žive te da time i smrt imaju, pa i djecu za sobom ostavljaju da bi se nova smrt rađala.“ (Fr. 20) – Koliko smo danas udaljeni od te drevne Heraklitove mudrosti?

O Damiru Barbariću – predgovor zborniku *Zbližavanja*

Ovaj zbornik posvećen je našem kolegi i prijatelju Damiru Barbariću povodom šezdesete obljetnice života.

Vjerujemo da nije potrebno opširnije navoditi razloge koji su nas potaknuli na ovaj korak. Urođena nadarenost povezana s dugogodišnjim ustrajnim radom dospjela je u osobi Damira Barbarića do duhovnog bogatstva i snage živog filozofiranja koji teško ostavljaju ravnodušnim ikoga tko je istinski prislan s filozofijom. A nisu rijetki ni oni koji su svoje prve filozofijske korake učinili upravo uz njega i s njim. Jer, mnoštvo raznovrsnih, inspirativno pisanih radova, a ništa manje struktura i upečatljiv stil usmenih izlaganja, čine Barbarića učiteljem u punom smislu te riječi, naime sugovornikom čija nas blizina potiče da se i sami otisnemo na put mišljenja. I upravo ta poticajnost, često usmjeravana i osiguravana posredstvom brojnih organizacijskih i uredničkih Barbarićevih aktivnosti, ponukala nas je da priredimo zbornik s prilozima onih u čijim je životima Damir Barbarić ostavio i ostavlja traga.

Damir Barbarić rođen je u Zagrebu 4. siječnja 1952. godine. Na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu studirao je i diplomirao filozofiju i sociologiju te slušao jednopredmetnu klasičnu filologiju, dok je politologiju diplomirao na Fakultetu političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao je 1982. kod Vanje Sutlića, tezom pod naslovom *Platonovi Zakoni kao filozofijsko utemeljenje politike*. Od 1979. zaposlen je na Institutu za filozofiju u Zagrebu, gdje je 2000. izabran u trajno zvanje znanstvenog savjetnika.

Raznovrsnost Barbarićeve znanstveno-istraživačke, nastavne i ukupne stručne djelatnosti priječi upuštanje u faktografske detalje. Tomu ovdje naposljetku i nije mjesto, pa neka bude dostatno uputiti na ono najvažnije.

ZBLIŽAVANJA Zbornik povodom šezdesete obljetnice života Damira Barbarića

Uredili Ozren Žunec i Petar Šegedin
izdavač: Matica hrvatska, Zagreb, 2012.
350 str. cijena: 150,00 kn,

Zbornik filozofskih radova dvadeset i jednog autora iz Hrvatske, Njemačke, Italije, Švicarske i Slovenije posvećen je šezdesetoj obljetnici života hrvatskoga filozofa Damira Barbarića. Tematski se zbornik oslanja na problematiziranje određenih filozofskih pitanja u klasičnim djelima filozofa kojima je i Damir Barbarić posvetio brojne stranice vlastita filozofskog opusa.

O Platonu, Aristotelu, Heraklitu, Parmenidu, sv. Justinu, Kantu, Hegelu, Nietzscheu, Renéu Charu i dr. pišu Barbarićevi duhovni suputnici, prijatelji i učeniči Donatella Di Cesare, Günter Figal, Volker Gerhardt, Karen Gloy, Dietmar Koch, Dean Komel, Mario Kopic, Ivan Kordić, Stjepan Kušar, Stipe Kutleša, Annamaria Lossi, Davor Ljubimir, Igor Mikecin, Cathrin Nielsen, Zarko Paić, Birgit Recki, Petar Šegedin, Rainer Thurnher, Helmuth Vetter, Franci Zore, Ozren Žunec.

Damir Barbarić predavao je i predaje na više stranih i hrvatskih sveučilišta, između ostalog u Beču, Freiburgu, Berlinu, Münchenu, a predavanja drži na sveučilištima u Ljubljani, Beču, Pragu, Padovi, Braunschweigu, Tübingenu, Innsbrucku, Rostocku, Berlinu, Baselu, Budimpešti, Göttingenu, Sarajevu, Jeni, Freiburgu, Münchenu, Tokiju, Pisi, Hamburgu. Na kraćim znanstveno-istraživačkim boravcima boravio je na sveučilištima u Oxfordu, Padovi, Bologni, Münchenu, Beču, Tübingenu, Rostocku. Bio je suvoditelj doktorskoga studija filozofije u Tübingenu (1996-2001), a od 1993. triju tečajeva na Interuniverzitetskom centru u Dubrovniku, posvećenih filozofiji idealizma, hermeneutici i transcendentnoj filozofiji. Od 1997. do 2010. predavao je ontologiju i povijest filozofije na studiju filozofije Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, gdje je obnašao i dužnosti voditelja poslijediplomskog doktorskog studija filozofije (2003-2006).

Damir Barbarić je utemeljitelj Ocjela za filozofiju Matice hrvatske (1992) i Udruge za promicanje filozofije (2001). Urednik je i član uredništava i savjetâ brojnih domaćih i inozemnih filozofskih časopisa: *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine* (Zagreb), *Godišnjak za povijest filozofije* (Zagreb), *Studia historiae philosophiae croaticae* (Zagreb), *Phainomena* (Ljubljana), *Internationales Jahrbuch für Hermeneutik* (Tübingen), *Prolegomena* (Zagreb), *Denkwege* (Tübingen), *Heidegger-Jahrbuch* (Freiburg i. Br.), *Theoria. Rivista di filosofia* (Pisa) te knjižnih nizova *Meta* (Zagreb), *Heidegger Forum* (Frankfurt am Main), *Libri nigri* i *Libri virides* (Nordhausen) i *Aletheia* (Zagreb). Član je i dužnosnik upravnih tijela niza stručnih društava, kao što su Internationale Schelling-Gesellschaft, Internationale Hegel-Vereinigung, Internationale Gesellschaft System der Philo-

sophie, Kant-Gesellschaft, Internationale Johann-Gottlieb-Fichte-Gesellschaft, Gesellschaft für antike Philosophie, Slovensko filozofsko društvo (počasni član od 2003), Martin-Heidegger-Gesellschaft, Sokratische Gesellschaft (počasni član od 2007).

U Hrvatskoj i inozemstvu Barbarić je dosad objavio 18 autorskih knjiga, uredio 16 te priredio 36 knjiga, a autor je više od 190 izvornih članaka, studija i recenzija u domaćoj i međunarodnoj periodici te različitim zbornicima. Suurednik je edicije *Sabranih djela Eugena Finka* (Freiburg i. Br.). Radovi su mu prevedeni na njemački, slovenski, engleski, talijanski, francuski, češki, mađarski, japanski i ruski jezik. Organizirao je preko pedeset domaćih i inozemnih filozofskih kongresa i skupova, a sudjelovao na oko 180. Prevodi filozofske knjige, članke i izbore tekstova s njemačkog, starogrčkog i latinskog jezika.

Upustiti se čak i u najopreznije vrednovanje bilo ukupne bilo pojedinačne filozofijske djelatnosti Damira Barbarića ovdje zacijelo nije primjereno. A nije tomu još ni vrijeme. Neosporno je, međutim, da njegovo djelo određuje posvećenost filozofiji kao cjelini, i u povijesnom i u sistematskom vidu, jednako kao i toj posvećenosti neotuđivi, uporni i bezglasni nagovor na filozofiranje. Oboje je bilo gotovo opipljivo i u ovom zborniku, kako u spremnu odazivu autora, tako i u tematskoj raznovrsnosti i relevantnosti njihovih priloga. (...)

Zbornik smo nazvali imenom koje aludira na jednu od knjiga, točnije zbornika radova, Damira Barbarića, *Približavanja*. Imajući na umu podrijetlo tog naslova u jednom Heraklitovu fragmentu, željeli smo ukazati na to da je raznorodnom bliženju k stvari mišljenja neotuđivo prijateljsko zbližavanje i zajedništvo onih koji tim putanjama idu.

Urednici